

Brev från Nordbat 2

Hej alla kollegor på F 10

Jag som skriver detta brev heter Mats Andersson och tjänstgör normalt på Frivavd på F 10.

Efterson jag blivit uppmanad av min blivande chef att skriva i F 10. Aktuellt så tänkte jag berätta om läget här i BOSNIEN, och hur det känns att vara FN-soldat i ett land som är i krig. Tyvärr stämmer inte alltid det som står i tidningarna där hemma i Sverige. Detta märker vi när tidningarna kommer ner 14 dagar senare. Jag ska nu försöka rätta till detta.

Under hösten 1994 bestämde jag mig för att söka FN-tjänst. Dels för att kunna komma ut och hjälpa folk som behöver det, dels att min dåvarande chef Mj Ahl hade inspirerat mig under nästan 2 år. Sagt och gjort, jag skickade in en ansökan med vetskap om att jag troligtvis inte skulle komma med eftersom det var en pansarskyttebataljon man skickade ner. Tyvärr är det nog så att många tänker på detta sätt, men chansen att komma med är relativt stor ändå om man söker till vissa tjänster på bataljonen.

Efter ca 2 mån hörde man av sig från Stockholm och jag hade blivit uttagen till Informationschef vid ett av pansarskytte kompanierna. Info här nere är inte det samma som i Sverige utan här är det underrättelseverksamhet och det var alltså detta jag skulle syssla med i 7 mån. Utbildningen i Sverige var det som jag tyckte var mest krävande fast mycket intressant och roligt. Under 7 intensiva veckor utbildades jag i peace-keeping (VILKEN FRED?) och underrättelsetjänst på olika platser i Sverige och Danmark.

Den 9 mars bar det nu iväg till Bosnien. Vi var 7 st. av

kompaniets 150 man starka besättning som åkte ner som förtrupp för att reka och förbereda tills resterande av kompaniets personal skulle komma ner 2 veckor senare. Vi flög från F 7 med en Hercules och efter 3 timmar landade vi i Split i Kroatien. Redan här kunde det gått illa. När vi var på väg ner för att landa träffades planet av en blixtn och det hördes en kraftig knall inne i planet och alla tittade på varandra och tänkte: -Jäklar, skjuter de på oss allerede. Vi har ju inte ens hunnit att landa-. Planets radar hade träffats av blixten och piloterna fick stanna några extra timmar i Split vilket de troligtvis inte hade något emot. På flygplatsen fanns det i stort sett bara FN-soldater och min första kontakt med övriga soldater i Bosnien var med Pakistanier, Fransmän, Jordanier, Engelsmän och Kanandensare. Det var en konstig känsla att sitta och prata och fika med soldater från andra länder t ex soldater från Pakistan träffar man ju inte precis varje dag på flottiljen. Efter en stund startade konvojen som skulle ta oss till Tuzla i splitterskyddade pansarfordon (Sisu). Landskapet var mycket fint fast överallt låg bilvrak och sopor längs vägkanten. Troligtvis finns det inga soptippar här som hemma i Sverige. Vägen till Tuzla är 55 mil lång och går genom bergiga och svårpasserade områden som är nära konfrontationslinjen mellan muslimerna i Bosnien och Bosnienserberna på andra sidan. Dessa 55 mil tar ca 20 timmar att köra samt att man övernattar på den brittiska basen i Vites som ligger nordväst om Sarajevo. Efter ett par timmar passerade vi

gränsen in i Bosnien. Synen som mötte oss av totalförstörda byar och städer var enorm. Vissa av byarna var totalt utbrända och plundrade och man förstod att svåra strider hade rasat i området. I vissa byar stod dock ett fåtal hus kvar och resterande var utbrända, i dessa byar hade det förekommit etnisk utrensning där grannar som levt sida vid sida i många år helt plötsligt bara utplånat sin granne pga kriget. Staden Mostar som en gång var en stor och vacker stad låg fullständigt i ruiner. Under resans gång fick vi vid ett flertal tillfällen stänga luckorna för att risken att vi skulle bli beskjutna av krypskyttar som finns i bergen var mycket stor. Vid ett flertal tillfällen har konvojerna blivit utsatta för beskjutningar både från eldhandvapen och artilleri. Konvojchefen och eskortchefen vet exakt var och när det är dags att gasa på för att komma så fort som möjligt förbi känsliga partier längs vägen. Under denna dag upplevde jag alla fyra årstiderna, allt från snö i bergen och minusgrader till 25 graders värme i Tuzla när vi kom fram. När konvojen passerade byar vinkade folk glatt, framför allt var det småbarn som kom springande efter fordonen och skrek Bon Bon som betyder godis, eller Mister D-mark. Det hade de också lyckats att lära sig under åren vi varit här nere.

Tuzla är en stor stad storleksmässigt som Helsingborg. Innan kriget bodde där ca 150.000 invånare. Nu bor där ca 250.000 och många av dessa är flyktingar. 75% av stadens invånare är på något sätt beroende av humanitär hjälp och hjälporganisationer

finns det många av. Störst är UNHCR. Staden har säkerligen innan kriget varit som vilken svensk stad som helst, fast pga kriget fungerar ingenting av infrastrukturen och staden har gått tillbaka i utvecklingen. En månads-lön för en sjuksköterska är ca 4 D-mark och en lärare ca 2 D-mark, de allra flesta har ingen lön alls. Trots detta är priserna på samma nivå som i Sverige på varor vilket är ett mysterium. Troligtvis förekommer mycket svart-handel i staden. Längs vägarna är det "populäraste" ekipaget häst och vagn och är ett roligt inslag när vi kommer med våra pansar-bandvagnar och kör om. Det är som om man hade gått tillbaka 100 år i tiden. Allt jordbruksarbete sker för hand och med häst och ko till draghjälp för plogen.

Den svenska bataljonens huvudcamp ligger ca 8 km från Tuzla stad. Bataljonen består av ca 1100 personer, av dessa är ca 25 tjejer som främst sysslar med sjukvård och är assistenter till bataljonsledningen. På huvudcampen finns trosskompaniet, stab och ingenjörskompaniet. Det är de som ser till att bataljonen fungerar med underhåll och dylikt. Pansar-skytte kompanierna är utgrupperade i Nordbats område som är ca 6x5 mil stort. Varje kompani har sitt eget område förutom 8.e kompaniet som har Tuzla stad som sitt område. Det är detta kompani som jag tillhör. Kompaniet ligger grupperat ca 3 mil norr om Tuzla och är det nordligaste av alla FN-kompanier i Bosnien. Campen är ett gammalt motel med små hus runt om. Direkt i anslutning har vi en camping-plats där vi har alla våra stridsfordon, för tillfället är det dock bara vi som campar där, det verkar som om turismen i vårt område är låg vad det nu kan bero på? Här finns allt man kan tänka sig. Inomhusrestaurang där våra

kockar gör de mest fantastiska måltider, utomhusservering med en porlande bäck, bastu (som för tillfället inte behövs då det är ca 45 grader i solen), volleybollplan, styrkehall ja nämn det och vi har det. Vi har tom TV 3. Själv bor jag med kompanichefen i en villa med öppen spis och bastu så bostadsmässigt och matmässigt har vi det otroligt bra. Vi försöker också att fira alla de svenska högtiderna som vi har, t ex snart är det midsommar och då skall vi ha surströmming, kan dock tänka mig att stå över detta, men vi gör så gott vi kan för att känna att vi firar en riktig svensk midsommar och allt vad det nu innebär???

Min tjänst här på kompaniet är att sköta kompaniets underrättelse-tjänst samt att göra analyser om vad som kommer att hända så att vi alltid ligger på framkant. Det är inte alltid så lätt. Till min hjälp har jag en ställföreträdare, en militärtolk och 3 lokala tolkar som är en mycket stor resurs eftersom jag själv inte är så särskilt bra på serbokroatiska. Det största problemet som bataljonen har för tillfället är att vi måste föranmäla och få alla våra rörelser godkända av den militära instans som är ansvariga för Nordbats område, och det är lättare sagt än gjort. Varje vecka måste vi lämna in veckoplaner som sen måste förhandlas om på olika nivåer. Bataljonsledningen förhandlar med 2.kåren som är den instans som har totalansvaret för allt det militära. Storleken på 2.kårens styrkor är ca 65.000 soldater. Under 2.kåren finns det 4 st divisioner som har ca 4-5 brigader under sig. På dessa divisioner förhandlar jag och min militäre tolk. En militär förhandling är en mycket intressant tillställning. Man kan sitta i flera timmar och förhandla och samtidigt dricka slivo som är ett plommonvin. Styrkan varierar mellan 35-60%

alkoholhalt och det är inte gott det vill jag lova. Man bör inte dricka upp det för snabbt för då pga att de är mycket gästvänliga här så fyller de upp glaset igen inom ca 2 sek. och det är dricksglas och inte snapsglas vi pratar om. Man bör smaka på det då man annars är ogästvänlig och hamnar med en gång i ett sämre förhandlingsläge och man måste även enligt deras sed dricka för att bevisa att man är en soldat och tål sprit. Det är deras sätt att testa dig vad du går för. För mig som normalt inte dricker starksprit är detta en pina, fast man kan ju alltid skylla på att man kör bil. Oftast går förhandlingarna bra och det slutar med att man har fått ge vika för ca 50% men det gör ingenting då man innan förhandlingen redan för säkerhetsskull har lagt till 50% i överkant för att sedan under förhandlingen visa sin goda vilja att göra eftergifter. Det funkar ungefär som vid löneförhandlingarna hemma i Sverige. Då känner de sig viktiga och att de än en gång lyckades kuva FN men ack som de bedrar sig. Ibland händer det att man behöver sitta i en förhandling för att kunna få passera en Check-point. Till slut kanske de går med på detta och man får tillstånd att passera och när man sen ska passera så är det stopp. När man då påpekar detta så kommer de tyvärr inte ihåg att vi överhuvudtaget har pratat om detta och att det måste vara ett missförstånd och att det givetvis inte skall upprepas igen. För tillfället har jag ett mycket bra förhållande med vår division och vi får i stort sett göra allting förutom att med stridsvagnarna åka ut och reka vid konfrontationslinjen. De menar att de är rädda för att inte kunna garantera vår säkerhet och att vi kan bli beskjutna av den andra parten dvs serberna. Varje kväll håller jag en briefing

för kompaniets befälsdel och går igenom det senaste i händelseutvecklingen rörande Bosnien och vilka analyser och slutsatser vi kan dra av detta. För tillfället utspelar sig stora händelser runt Sarajevo och Pale. I vårt område är det relativt lugnt. Men kriget är inte långt borta. Ca 6 km norr om vår camp ligger possavina korridoren, en smal korridor som serberna behärskar över med kroaterna på ena sidan och muslimerna på andra sidan. Här uppe är det strider nästan varje dag och natt. Vi hör ständigt detonationer och tung hmg-eld. Ibland kan detonationerna uppgå till flera tusen under ett dygn. Värst är det när man vaknar på natten och inte kan somna om pga striderna. Men det är skönt att veta att de är 6 km bort, än så länge i alla fall.

I mitt jobb ingår även all samordning av kompaniets humanitära verksamhet. 8.kompaniet har huvudansvaret för 4 st flyktingsamlingsplatser i Tuzla, totalt ca 4000 personer kommer till dessa ställen. Dessa människor som för övrigt mest är kvinnor och barn i alla åldrar, är alla offer för krigets hemskheter. Många av dessa har mist hela sin familj på de mest fruktansvärda sätt man kan tänka sig. Många av de unga flickorna har utsatts för massvåldtäkter och många av småbarnen har inga föräldrar. Ändå är dessa människor oftast glada och försöker se positivt på framtiden. Detta gör att man direkt rannskar sig själv och nästan skäms när man tänker på alla småsaker som man gnäller om därhemma ibland, t ex när varmvattnet är slut när man skall duscha eller vaniljsåsen till äppelpajen är slut. Problem man hade innan man åkte ner hit spelar liksom ingen större roll längre utan man har fått ett helt nytt synsätt på vad ordet problem verkligen betyder. Vi har det

fruktansvärt bra där hemma i Sverige och den som inte håller med om detta har säkert aldrig varit längre bort än Danmark.

Sen kriget startade här nere har ca 10.000 granater fallit ner över Tuzla stad. När man rör sig inne i staden känns det som om man rör sig inne i målområdet på ett artilleriskjutfält och att man just nu är ett rörligt mål för en haubits. Det som inte fick hända hände här i Tuzla den 25 maj. Denna dag föll en enda granat mot staden, en 13 cm haubitsgranat utskjuten 2100 meter öster om staden. Kl var 2050 på kvällen och ungdomar som var ute och firade en högtid som kallas för ungdomens dag hade samlats nere i centrum, precis som våra svenska ungdomar gör vid restauranger och uteställen. Just denna kväll föll granaten ner och dödade 71 ungdomar, den yngsta var 2 år och resterande mellan 15-25 år. Ytterligare 195 skadades. På platsen rådde fullständigt kaos och FN-personal som var i närheten berättar att det var en fruktansvärd syn som mötte deras ögon när de försökte hjälpa till. Överallt låg kroppsdelar och döda kroppar. Nordbat 2 ställde omedelbart alla sina resurser till förfogande, men staden ville inte ha vår hjälp, utan det enda vi kunde få bistå med var en norsk läkare och sjukvårds-materiel. På 10 min var alla skadade borttransporterade och liken lastades på lastbilar och kördes bort. Begravningen ägde rum 2 dagar efter händelsen och 48 st. av de döda är begravda på en gemensam kyrkogård där inga andra får lov att begravas. Kyrkogården ligger på kullarna i anslutning till Tuzla och det är en tragisk syn att se. Kompaniet har varit med blommor, men vad hjälper det dessa människor. Reaktionen mot FN dagarna efter händelsen var starka, då människorna skylld

det inträffade på FN, pga NATO:s bombningar av Sarajevo. Detta var en vedergällning från serberna. Folket menade att FN är här för att se till så att sådant här inte skall kunna inträffa. Reaktionen lugnade dock ner sig efter ett par dagar, fast än idag så är livet inte sig likt i Tuzla. Uterestauranger och caféer är stängda och stämningen är dämpad i staden.

Jag tänkte nu att jag skulle berätta lite om vad kompaniet i huvudsak gör. Förutom all humanitär verksamhet så har varje kompani ett antal OP (observationsplatser) som man besätter 24 timmar om dygnet. Dessa OP ligger längs konfrontationslinjen varifrån man kan följa striderna på nära håll och observera och rapportera händelseförloppet och om där har blivit några förändringar av konfrontationslinjen. 8.kompaniet har det OP som ligger längst i söder (gränsar mot den pakistanska bataljonen) fast att vi är grupperade längst i norr. Men med tanke på att campen är så bra så vill vi inte flytta på oss utan accepterar att det tar längre tid på vägarna och tid har vi ju gott om, hela 6 mån. OPet heter Romeo 16 och ligger högt uppe på en höjd med en helt underbar utsikt över vad vi kallar sockertoppen. För övrigt är det detta berg som danskarna besköt med 72 st. stridsvagnsgranater under operation Büllebang under BA 02 tid här nere. Berget hålls av serberna och är mycket väl befäst med tunga vapen. Dessvärre är det så att vårt OP är samgrupperat med en muslimsk bataljon som har sina art-pjäser bara några hundra meter från oss vilket gör att situationen ibland kan bli mycket farlig. När serberna skjuter mot vårt OP och området runt omkring så menar de att de skjuter mot muslimerna vilket är helt rätt. Under just denna veckan har muslimerna inlett ett anfall mot

sockertoppen som slutade med att serberna besköt OPet med ca 15 st. stridsvagnsgranater så att vi fick under några dygn dra tillbaks OPet till en bättre skyddad plats längre bak. Vid detta tillfälle låg jag och sov i ett av rummen i OP-huset när 2 st. 12 cm granater slog ner ca 50 meter ifrån huset. Samtliga fönster och ventilations-trumman slogs sönder och trycktes in i rummet och man trodde att ens sista stund var kommen. Sekunderna efter nedslaget låg man helt stilla i sängen och bara väntade på nästa granat och tankarna på vad som skulle hända. Vi var 10 st soldater som fanns i byggnaden vid tillfället och vi fick hoppa ut genom fönstret på baksidan på huset för att inte riskera att bli träffade av ytterligare granater som fortsatte att slå ner runt huset, alltmedan muslimerna utanför fortsatte med att ifrån sina granatkastar-ställningar beskjuta berget Vis. Det är en mycket obehaglig känsla man har efteråt och man mår mycket dåligt. Ljud som man förknippar med granatnedslag är en pina och man känner att situationen förföljer en dagligen då man tänker på vad som kunde ha hänt och vilken otrolig tur man hade och att man förhoppningsvis aldrig mer skall behöva vakna upp till granatnedslag någon mer gång. Man tackar Gud för att man lever och man tänker mycket på familjen därhemma. Detta är inte första gången vi blir utsatta för direkt beskjutning av våra OPn och tyvärr nog inte sista gången heller. Kompaniet hade varit på plats i Bosnien i 2 dygn när vi hade den första fiering close som vi kallar alla beskjutningar där granaterna faller ner inom 100 meter från oss. Under månaderna som gått har i stort sett alla våra OP varit utsatta för direkt beskjutning med antingen artilleri eller stridsvagn som vi anser är farligast för då vet vi att det är oss de

vill slå ut och redan efter 1-2 granater är en stridsvagn inskjuten och då gäller det att veta om man skall dra sig tillbaka eller om man har störst skydd genom att stå kvar. Samtliga våra OP har mycket bra skydd när det gäller beskjutningar dels ifrån artilleri och ifrån stridsvagn framifrån. Stor del av tiden här nere går till för att hela tiden förbättra detta. Vi har ett mycket högt skyddsmedvetande och lämnar aldrig våra camper utan skyddsväst, hjälm och vapen. Alla FN-soldater här nere har inte haft samma tur som vi. Efter några månader här nere blev ett holländskt OP utsatt för direktbeskjutning och en av soldaterna hann inte fram till skyddsrummet och dog. För några veckor sedan blev holländarna än en gång utsatta för beskjutning och 2 st holländska soldater skadades då deras APC träffades av en robot och en av soldaterna blev av med armen och den andra blev mycket allvarligt skadad i huvudet och ligger fortfarande i koma och hans tillstånd är kritiskt. Det är inte för inte att Nordbat 2 kallas för LUCKY BATALION. 8.kompaniet har ytterligare 2 OP. Dessa övervakar Tuzla från höjder i utkanten av staden. Deras främsta uppgift är att observera nedslag i Tuzla så att vi vet när det är OUT OF BOUNDS att röra sig där. Vi skall också kunna åka ner efter beskjutningen och göra krevadanalys av kratern för att fastställa varifrån utskjutet var och vad för typ av vapen som användes, för att sedan kunna lämna in en protest till den ansvariga parten.

Att vara FN-soldat är ett mycket intressant och stimulerande arbete som jag önskar att alla skulle få tillfälle att göra. För mig som Flygvapenofficer är det mycket lärorikt att få jobba med personal som i huvudsak kommer från

Armén och man lär sig mycket av varandra. Arbetet här nere gäller även att vi hela tiden måste vara i framkant när det gäller våra bedömningar av den fortsatta händelseutveckling. På kompaniet har vi 30 min marsch-beredskap när det gäller en urdragning och allt det viktigaste är redan packat och klart för att snabbt kunna komma iväg i ett läge. Vid ett flertal tillfällen har vi varit beredda, framförallt när striderna ökar norr om oss och risken att serberna bryter sig igenom och går söderut. Då ligger vi illa till med bara 6 km till fronten. Men detta bedömer vi inte skall inträffa som tur är, framförallt för alla de civila människorna som är i behov av vår hjälp här nere. Trots att vi ständigt utsätts för beskjutningar och problem här nere så är moralen och motivationen bland soldaterna och officerare mycket hög och om jag jämför med andra länders soldater som är yrkessoldater så ligger svenska soldater mycket bra till och de gör ett professionellt intryck vad de än gör. Ingen dag är sig den andra lik här nere. För varje dag som går lär man sig något nytt och man växer med uppgiften.

Allt man gör här nere har betydelse för vårt fortsatta arbete här i Bosnien och alla gör vi vårt bästa för att hjälpa dessa människor så gott vi kan. Alla känner vi likadant för situationen och de problem vi dagligen ställs inför, vilket gör att kamratskapet här nere är mycket stort då vi måste kunna lita på varandra till 100% i svåra situationer. Vi vet och känner att vi behövs här nere.

Ha det så bra allesammans

Med vänliga hälsningar
Lt Mats Andersson
Info officer BA 04
NORDBAT 2